

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
SENATUL

LEGE

**privind asistența judiciară internațională
în materie civilă și comercială**

Senatul adoptă prezentul proiect de lege

**CAPITOLUL I
DISPOZIȚII GENERALE**

*Obiectul
reglementării*

Art.1.-(1) Asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială se referă la ansamblul procedurilor de cooperare între autoritățile judiciare române și străine în vederea soluționării unui litigiu, pe tot parcursul desfășurării acestuia.

(2) Autoritățile judiciare române abilitate cu aplicarea prezentei legi sunt Ministerul Justiției și instanțele judecătorești.

(3) Dispozițiile prezentei legi reglementează condițiile în care se efectuează:

a) comunicarea de acte judiciare și extrajudiciare în și din străinătate;

b) obținerea de probe prin comisii rogatorii internaționale;

c) transmiterea/obținerea de informații asupra dreptului străin;

d) accesul la justiție al străinului.

*Domeniul
aplicării*

Art.2.-(1) Cererile de asistență judiciară internațională în materie civilă și comercială se efectuează potrivit dispozițiilor prezentei legi și ale dreptului intern român.

(2) Dispozițiile prezentei legi nu aduc atingere prevederilor convențiilor bilaterale sau multilaterale la care România este sau va deveni parte, completând situațiile nereglementate de acestea.

(3) Pentru statele cu care România nu are legături convenționale, asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială poate fi acordată în baza curtoaziei internaționale, sub rezerva principiului reciprocității; dovada acestuia se solicită Ministerului Justiției, care o va stabili prin consultare cu Ministerul Afacerilor Externe.

CAPITOLUL II
COMUNICAREA DE ACTE JUDICIARE ȘI EXTRAJUDICIARE
ÎN ȘI DIN STRĂINĂTATE

Secțiunea 1
Dispoziții comune

Definiții

Art.3.-(1) Comunicarea de acte judiciare și extrajudiciare în și din străinătate este formalitatea care are drept scop aducerea acestora la cunoștința destinatarilor: părți, martori sau participanți într-un proces civil sau comercial în statul solicitant.

(2) Actele judiciare sunt cele care se emit pe parcursul soluționării unui proces civil sau comercial: cereri de chemare în judecată, citații, hotărâri, cereri privind căi de atac și alte asemenea comunicări.

(3) Actele extrajudiciare sunt cele care nu emană de la instanțele judecătorești, însă pot fi folosite în cadrul unui proces civil sau comercial.

*Comunicarea
actelor de stare
civilă*

Art.4.- Autoritățile competente române vor da curs cererilor autorităților străine, primite prin intermediul Ministerului Justiției, de a comunica acte de stare civilă

române, precum și copii certificate de pe hotărârile pronunțate în materie de stare civilă, dacă aceste documente se referă la cetățeni ai statului solicitant.

Secțiunea a 2-a

Comunicarea de acte în străinătate

*Rolul
Ministerului
Justiției*

Art.5.-(1) Ministerul Justiției este autoritatea centrală prin intermediul căreia autoritățile judiciare române efectuează comunicarea de acte în străinătate.

(2) La primirea actelor de la autoritatea judiciară română, după controlul de regularitate internațională, Ministerul Justiției le va putea trimite, după caz, în funcție de existența și prevederile unei convenții internaționale:

- a) prin poștă, direct destinatarului actului;
- b) autorității centrale competente din statul solicitat; sau
- c) misiunii diplomatice sau consulare a României din statul solicitat, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe.

(3) Prevederile alin.(1) și (2) nu împiedică comunicarea de acte direct între instanțele române, la nivelul curților de apel, și cele străine de nivel similar, în temeiul unor convenții bilaterale sau în conformitate cu legislația comunitară, după ce România va deveni stat membru al Uniunii Europene.

*Conținutul și
forma cererii*

Art.6.-(1) Cererea de asistență judiciară internațională referitoare la comunicarea de acte va cuprinde:

- a) denumirea autorității judiciare de la care emană actul ce urmează a fi transmis;
- b) numele și calitatea părților;
- c) natura actului de transmis;
- d) adresa destinatarului;
- e) indicarea tuturor documentelor anexă la actul ce se transmite;
- f) indicarea termenului fixat de autoritatea judiciară.

(2) Cererea va fi însoțită de actul care urmează a fi comunicat, în dublu exemplar.

(3) La cerere se va anexa și formularul de dovadă a comunicării, care va cuprinde următoarele mențiuni:

- a) denumirea autorității judiciare solicitante;
- b) actele transmise în vederea comunicării;
- c) numele și domiciliul destinatarului;
- d) denumirea autorității judiciare solicitate;
- e) numele și calitatea persoanei care a primit actele (destinatar, soț, rudă – pentru persoanele fizice, sau funcția – pentru persoanele juridice);
- f) semnătura destinatarului (cu aplicarea ștampilei, pentru persoanele juridice);
- g) data comunicării actelor;
- h) motivele necomunicării (refuzul destinatarului, adresa schimbată etc.);
- i) semnătura agentului de procedură și ștampila autorității judiciare solicitate.

(4) Cererea și documentele anexă sunt scutite de orice supralegalizare sau altă formalitate analogă.

*Traducerea
cererii și a
documentelor
anexă*

Art.7.-Dacă prin convenții internaționale nu se prevede altfel, cererea și documentele anexă vor fi traduse în limba statului solicitat, astfel:

- a) cererea de asistență judiciară internațională – prin grija Ministerului Justiției;
- b) documentele anexă – prin grija autorităților judiciare române și pe cheltuiala părților interesate, în afară de cazurile în care părțile sunt scutite de plata cheltuielilor judiciare;
- c) formularul de dovadă a comunicării va avea titlul și mențiunile tipărite în limbile franceză, engleză și germană, prin grija Ministerului Justiției.

*Dovada
comunicării*

Art.8.-(1) Dovada comunicării de acte în străinătate se face astfel:

- a) la comunicarea prin poștă, direct destinatarului actului – cu dovada de primire a scrisorii

recomandate ce conține citația și documentele anexă;

b) la comunicarea prin intermediul autorității centrale competente a statului solicitat sau a misiunii diplomatice sau consulare a României în statul solicitat – cu formularul prevăzut la art.6 alin.(3).

(2) În cazul în care destinatarul refuză primirea actelor sau nu locuiește la adresa indicată de reclamant, autoritatea judiciară română va proceda conform normelor relevante din dreptul comun. Citarea prin publicitate se face cu cel puțin 40 de zile înaintea termenului de judecată; în cazuri urgente, acest termen poate fi redus la 20 de zile.

Secțiunea a 3-a

Comunicarea de acte din străinătate

Rolul Ministerului Justiției

Art.9.-(1) Ministerul Justiției este autoritatea centrală desemnată să primească cererile pentru comunicări de acte judiciare sau extrajudiciare formulate de autorități competente și destinate unor persoane fizice sau juridice române.

(2) Ministerul Justiției va trimite cererea și documentele anexă judecătoriei în a cărei rază teritorială locuiește sau își are sediul destinatarul.

(3) În funcție de calea pe care au fost primite cererile – direct de la autorități judiciare străine sau prin intermediul misiunilor diplomatice sau consulare-, actul probator al îndeplinirii comunicării va fi transmis de Ministerul Justiției pe aceeași cale.

(4) Prevederile alin.(1) – (3) nu împiedică comunicarea de acte direct de la instanțele străine și române la nivelul curților de apel, în temeiul unor convenții bilaterale sau în conformitate cu legislația comunitară, după ce România va deveni stat membru al Uniunii Europene.

Rolul judecătoriei

Art.10.-(1) Judecătoria română solicitată va efectua comunicarea actelor conform normelor de procedură din dreptul intern român, dacă prin prezenta lege nu se prevede altfel.

(2) Dovada comunicării se va face prin completarea formularului trimis de autoritatea judiciară solicitantă sau, în lipsa acestuia, prin completarea formularului prevăzut la art.6 alin.(3).

*Refuzul
executării
cererii*

Art.11.-(1) Cererea de comunicare de acte poate fi refuzată de către autoritățile judiciare române numai în cazul în care se apreciază că executarea acesteia ar aduce atingere suveranității sau siguranței naționale.

(2) În caz de refuz, autoritatea judiciară solicitantă va fi informată fără întârziere, în scris, cu prezentarea motivelor refuzului.

*Forma actelor
de comunicat*

Art.12.-(1) Documentele ce se cer a fi comunicate unei persoane fizice sau juridice române sunt însoțite de o traducere în limba română.

(2) În cazul în care documentele nu sunt traduse, destinatarul poate refuza primirea acestora, cerând ca traducerea să fie efectuată pe cheltuiala autorității judiciare solicitante.

Cheltuieli

Art.13.-(1) Îndeplinirea procedurii de comunicare de acte din străinătate nu va da loc la rambursarea cheltuielilor efectuate în acest scop, în condiții de reciprocitate.

(2) În cazul în care autoritățile judiciare străine au cerut comunicarea într-o formă specială, care nu contravine legislației române, se va putea cere rambursarea cheltuielilor ocazionate de procedura respectivă.

CAPITOLUL III COMISII ROGATORII INTERNAȚIONALE

Secțiunea 1 Dispoziții comune

Definiție

Art.14.-(1) Comisia rogatorie internațională în materie civilă sau comercială este actul prin care o autoritate judiciară dintr-un stat mandatează o autoritate judiciară din alt stat să îndeplinească, în locul și în numele său,

un act judiciar într-un caz determinat.

(2) Misiunile diplomatice sau consulare pot efectua comisii rogatorii conform cerințelor statului unde acestea urmează a fi realizate.

(3) Comisia rogatorie poate fi cerută pentru a permite părților să obțină mijloace de probă care sunt destinate unei proceduri în curs sau viitoare.

Obiectul

Art.15.- Comisia rogatorie permite: audieri de martori sau alte persoane implicate, obținerea de documente, efectuarea de expertize, realizarea unei anchete sau procurarea unor alte acte sau informații necesare pentru soluționarea unui caz determinat.

Secțiunea a 2-a

Solicitarea de comisii rogatorii în străinătate

Rolul instanței judecătorești

Art.16.-(1) La cererea părților sau din oficiu, autoritățile judiciare române pot să solicite efectuarea unei comisii rogatorii în străinătate.

(2) Autoritățile judiciare române trimit cererea de comisie rogatorie Ministerului Justiției.

Rolul Ministerului Justiției

Art.17.-(1) Ministerul Justiției este autoritatea centrală competentă să transmită în străinătate cererile de comisii rogatorii.

(2) După primirea cererii de comisie rogatorie, Ministerul Justiției efectuează controlul de regularitate internațională și transmite cererea de comisie rogatorie direct autorității centrale competente din statul unde urmează a se efectua sau, în caz de urgență, misiunii diplomatice sau consulare a României din statul respectiv, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, dacă legislația acestui stat o permite.

(3) Nu se poate face o dublă transmitere în același timp. Alegerea modalității de transmitere a cererii de comisie rogatorie revine magistratului care o dispune. În lipsa oricărei precizări, Ministerul Justiției va trimite cererea autorității centrale din statul solicitat, pentru învestirea autorității competente din acel stat.

(4) Misiunile diplomatice sau consulare ale României în străinătate pot fi solicitate să efectueze comisii rogatorii pentru persoane ce au cetățenia română; aceste persoane pot fi asistate, la cerere, de un apărător.

(5) Prevederile art.16 precum și ale alin. (1)-(4) nu împiedică solicitarea de comisii rogatorii de către instanțele române, la nivelul curților de apel direct de la instanțele de nivel similar din străinătate, în temeiul unor convenții bilaterale sau în conformitate cu legislația comunitară, după ce România va deveni stat membru al Uniunii Europene.

*Conținutul
cererii*

Art.18.-(1) Cererea de comisie rogatorie conține următoarele mențiuni:

- a) autoritatea solicitantă;
- b) autoritatea solicitată;
- c) identitatea și adresa părților;
- d) obiectul cauzei, cu un scurt rezumat al faptelor;
- e) obiectul comisiei rogatorii;
- f) numele și adresa persoanelor ce urmează a fi audiate prin comisie rogatorie;
- g) întrebările care urmează a fi puse sau faptele în legătură cu care vor fi puse întrebări;
- h) documentele de examinat;
- i) precizarea împrejurării dacă depoziția se ia sub jurământ sau numai prin afirmații;
- j) alte solicitări speciale.

(2) Nu este necesară nici o supralegalizare sau altă formalitate analogă.

*Traducerea
cererii și a
răspunsului*

Art.19.-(1) Cererea de comisie rogatorie este redactată în limba română de către autoritatea judiciară solicitantă.

(2) Traducerea oficială a cererii în limba autorității statului solicitat se asigură de către Ministerul Justiției, nefiind necesară atunci când comisia rogatorie se efectuează de misiunile

diplomatice sau consulare ale României.

(3) Traducerea răspunsului la cererea de comisie rogatorie se efectuează de către Ministerul Justiției.

Data și locul

Art.20.-(1) Cu ocazia transmiterii cererii de comisie rogatorie în străinătate, se va solicita comunicarea datei și a locului stabilite pentru efectuarea acesteia.

(2) Cu acordul autorității judiciare solicitate și cu avizul Ministerului Justiției, judecătorii români pot asista la efectuarea comisiilor rogatorii.

Valoarea comisiei rogatorii

Art.21.-(1) Odată îndeplinită, comisia rogatorie este primită de Ministerul Justiției, care o va transmite autorității judiciare române solicitante.

(2) Comisia rogatorie devine probă la dosarul cauzei pentru care a fost solicitată, având aceeași valoare ca și când actul judiciar respectiv ar fi fost îndeplinit de către autoritatea judiciară română competentă.

Secțiunea a 3-a

Comisii rogatorii primite din străinătate

*Rolul
Ministerului
Justiției*

Art.22.-(1) Ministerul Justiției este autoritatea centrală competentă să primească cererile de comisii rogatorii prezentate de autoritățile judiciare din străinătate.

(2) Ministerul Justiției transmite cererile de comisii rogatorii judecătoriei în a cărei rază teritorială urmează a se efectua actul judiciar solicitat.

(3) Documentele prin care se constată îndeplinirea comisiei rogatorii se transmit Ministerului Justiției, care le va transmite, pe aceeași cale, autorității solicitante.

(4) Prevederile alin.(1) – (3) nu împiedică primirea de comisii rogatorii din străinătate, transmise direct de instanțele străine către instanțele române, la nivelul curților de apel, în temeiul unor acorduri bilaterale sau în conformitate cu legislația comunitară,

după ce România va deveni stat membru al Uniunii Europene.

*Rolul instanței
judecătorești*

Art.23.-(1) Autoritatea judiciară solicitată execută comisia rogatorie conform regulilor de procedură din legea română; totuși, se va lua în considerare, la cererea autorității judiciare solicitante, folosirea unei proceduri speciale, cu condiția ca aceasta să nu contravină legislației române.

(2) Dacă comisia rogatorie este transmisă unei autorități judiciare necompetente, aceasta o trimite, din oficiu, autorității competente, notificând Ministerului Justiției această împrejurare.

(3) Instanța română va informa autoritatea judiciară solicitantă asupra datei și locului efectuării comisiei rogatorii, putând permite, la cerere, participarea magistraților străini.

Refuzul cererii

Art.24.-(1) Comisia rogatorie poate fi refuzată în cazul în care:

a) executarea acesteia nu intră în sfera de competență a puterii judecătorești;

b) executarea acesteia este de natură să aducă atingere suveranității sau siguranței naționale.

(2) Comisia rogatorie nu va putea fi executată atunci când persoana care urmează a fi audiată nu poate depune mărturie datorită unor interdicții existente în legislația română sau când documentele ce urmează a fi transmise sau expertizate nu pot fi circulate.

(3) În cazul în care comisia rogatorie nu poate fi executată, în tot sau în parte, autoritatea solicitantă va fi informată neîntârziat, prezentându-i-se și motivele neexecutării.

Cheltuieli

Art.25.- Sub rezerva reciprocității, îndeplinirea comisiei rogatorii nu va da loc la rambursarea cheltuielilor efectuate, cu excepția celor determinate de:

- a) traducerea cererii și a documentelor anexă, atunci când nu au fost primite traduse în limba română sau în limbile franceză sau engleză;
- b) folosirea interpreților;
- c) folosirea experților.

*Rolul
misiunilor
diplomatice
sau consulare
străine*

Art.26.-(1) Misiunile diplomatice sau consulare de pe teritoriul României pot efectua comisii rogatorii solicitate de autoritățile statului pe care îl reprezintă numai pentru cetățenii lor și numai cu autorizarea prealabilă a Ministerului Afacerilor Externe, care va solicita și avizul Ministerului Justiției din România.

(2) Când un agent diplomatic sau funcționar consular este autorizat să treacă la executarea unei comisii rogatorii, acesta va proceda conform regulilor de procedură ale autorității competente din statul solicitant, cu condiția ca acestea să nu fie interzise de legislația română.

(3) Cetățenii străini care vor fi audiați la misiunile diplomatice sau consulare vor putea fi asistați de un apărător, la cererea părții interesate.

CAPITOLUL IV

INFORMAȚII ASUPRA DREPTULUI STRĂIN

*Rolul
Ministerului
Justiției*

Art.27.-(1) Ministerul Justiției este autoritatea centrală care transmite ministerelor de justiție din alte state, la cererea acestora, informații privind dreptul intern în materie civilă și comercială, precum și în domeniul procedurii civile și comerciale și al organizării judiciare, pentru cazuri judiciare determinate.

(2) Totodată, Ministerul Justiției este autoritatea centrală care solicită ministerelor de justiție din alte state informații de felul celor menționate la alin.(1), la cererea instanțelor judecătorești române, pentru cazuri judiciare determinate.

*Cererea de
informații
asupra
dreptului străin*

Art.28.-(1) Cererea de informații asupra dreptului străin emană numai de la o autoritate judiciară și cuprinde:

- a) denumirea autorității judiciare de la care

emană;

b) natura și stadiul procesului;

c) problemele cu privire la care se cer informații din dreptul unui alt stat, făcându-se o scurtă expunere a contextului în care acestea sunt necesare.

(2) La cerere, vor putea fi anexate și unele documente de natură a clarifica înțelesul cererii.

(3) Când cererea nu este formulată de o autoritate judiciară, ci de părțile în litigiu, ea va fi însoțită de o încheiere de admitere a acesteia.

(4) Cererea de informații juridice, precum și răspunsul primit din partea statului solicitat vor fi traduse de instanță sau de părți, după caz.

*Cererea de
informații
asupra
dreptului
român*

Art.29.-(1) Atunci când primește din străinătate o cerere de informații asupra dreptului român, Ministerul Justiției formulează răspunsul sau o transmite unui alt organ competent să ofere răspunsurile adecvate.

(2) Răspunsul, formulat în mod obiectiv și imparțial, va putea fi însoțit de documente complementare, cum ar fi extrase din texte de lege sau din lucrări de doctrină.

(3) Ministerul Justiției va putea refuza să dea curs cererii de informații asupra dreptului român atunci când apreciază că interesele statului român sunt afectate de litigiul care a ocazionat formularea cererii sau că răspunsul ar fi de natură să aducă atingere suveranității sau securității sale.

(4) Răspunsul la o cererea de informații asupra dreptului român se va transmite cât mai curând posibil, ținând seama de termenul menționat de autoritatea străină solicitantă.

(5) În cazul în care elaborarea răspunsului necesită un timp mai îndelungat, Ministerul Justiției va informa autoritatea solicitantă.

CAPITOLUL V

ACCESUL LA JUSTIȚIE AL STRĂINULUI

*Condiția
străinului în
justiție*

Art.30.- Persoanele fizice sau juridice străine au dreptul să se adreseze liber și nestânjenit autorităților judiciare române, să formuleze cereri, să introducă acțiuni și să-și susțină interesele în aceleași condiții ca și persoanele fizice sau juridice române.

*Cautio
judicatum solvi*

Art.31.-(1) Persoanele fizice sau juridice străine sunt scutite de orice cauțiune motivată de calitatea de străin sau de lipsa domiciliului sau a sediului pe teritoriul statului român, sub rezerva dispozițiilor art.30.

(2) Aceeași regulă se aplică și în cazul cauțiunii cerute pentru garantarea cheltuielilor de judecată.

*Asistența
juridică
gratuită*

Art.32.- Persoanele fizice străine vor beneficia în România de asistență juridică gratuită, în aceleași condiții ca și persoanele fizice române.

Aplicarea legii

Art.33.- Dispozițiile art.31 și 32 se aplică persoanelor fizice sau juridice străine aparținând statelor cu care România are sau va avea convenții bilaterale cu prevederi în acest sens sau față de care România este ținută de convenții multilaterale la care este sau va fi parte; pentru alte state, aceste dispoziții se aplică numai sub condiția reciprocității.

CAPITOLUL VI

DISPOZIȚII FINALE

*Intrarea în
vigoare a legii*

Art.34.-(1) Prezenta lege va intra în vigoare la 60 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(2) Actele de asistență judiciară internațională îndeplinite înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi rămân valabile.

(3) Actele de procedură începute înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi vor fi finalizate conform dispozițiilor în vigoare la data respectivă.

Aplicarea legii **Art.35.**-(1) Ministerul Justiției va elabora, în termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, metodologia de aplicare a prevederilor acesteia, cu excepția dispozițiilor referitoare la legislația comunitară.

(2) Pentru aplicarea legislației comunitare la care se referă art.5 alin.(3), art.9 alin.(4), art.17 alin.(5) și art.22 alin.(4), Ministerul Justiției va elabora, până la data de 30 noiembrie 2006, metodologia de implementare a regulamentelor adoptate în cadrul Uniunii Europene în domeniul asistenței judiciare în materie civilă și comercială.

Acest proiect de lege a fost adoptat de Senat în ședința din 6 februarie 2003, cu respectarea prevederilor articolului 74 alineatul (2) din Constituția României.

PREȘEDINTELE SENATULUI

Nicolae Văcăroiu